ИНТЕРВЈУ: ЕМИЛ КРСТЕСКИ, директор Државног архива Републике Северне Македоније

Архив је одбрана од напада на наш идентитет

Специјално за „Политику”

Скопље – Зачеци архивске делатности на македонском тлу потичу још из античког времена, кад је драгоцена грађа била чувана у Александријском архиву. Архив је постојао у Скопљу заједно с Археолошким музејом, од 1926. до 1940. године, под руководством Државног архива у Београду, а после Другог светског рата, 1951. године, званично је оформљен Државни архив Народне Републике Македоније, подсећа Емил Крстески. Он је директор те институције, која се већ припрема да 2021. прослави свој 70. рођендан, и званични представник македонске владе у процесу сукцесије архивске грађе.

Фото приватна архива

Колики је значај Државног архива данас, нарочито када имамо у виду атаке на идентитет македонског народа?

Државни архив представља веома значајну историјско-научну и културну институцију, један од главних стубова нашег националног идентитета. Захваљујући архивским документима и материјалима које чува, представља ризницу колективне меморије и националне вредности македонског народа. Сведок је прошлости и садашњости, чији су темељи, заправо, сведоци наше националне свести.

Државни архив је почетна тачка у истраживању генезе и историјског развоја македонске нације, македонског језика, историје, традиције и културе, као најважнијих елемената идентитета једног народа, а такође је значајан и за нашу афирмацију на међународном плану, као и за „одбрану” од, како сте поменули, атака на тај наш идентитет. На пример, имамо документацију из председничког кабинета и из Секретаријата европских питања у вези са званичним признањем македонског језика од стране Уједињених нација и Европске уније.

Колико је значајна сарадња између државних архива, нарочито између архива земаља бивше СФР Југославије?

Наша институција је равноправан члан Међународног архивског савета, као и више различитих међународних институција и организација из области архивистике. Захваљујући томе, доступни су нам подаци о томе где постоје документи који се односе на историју Македоније и идентитет македонског народа и других етничких заједница.

> Сматрам да је важно да се у Београду отворе војне, дипломатске и грађанске архиве бивше заједничке државе

Од посебног значаја за Државни архив јесте сарадња с архивима земаља бивше СФРЈ. Као званични представник македонске владе за сукцесију, сматрам да је важно да се заокружи процес сукцесије архивске грађе из бивше заједничке државе, тачније да се отворе војне, дипломатске и грађанске архиве у Београду и да сваки сукцесор добије онај документ и материјал који је значајан за његову историју. Очекујем да ускоро опет имамо конференцију са колегама и да направимо битан искорак у том правцу.

Државни архив РСМ припремио је нацрт закона о архивској делатности. Шта обухвата овај закон и колико је његова примена важна?

Државни архив је припремио нацрт тог закона и доставио га Министарству информатичког друштва, које, као овлашћени предлагач, треба да спроведе јавну расправу и да предложи његово усвајање у Скупштини РСМ. Доношење овог закона, заправо, допринело би подизању грађанске свести о значају архивске грађе и промоцији архивске делатности. Наравно, усаглашен је с међународним архивским стандардима и међународним договорима које смо потписали. Грађење савременог архивског законодавства и доношење новог закона о архивској делатности знатно ће побољшати и статус и третман архивског материјала.

Колико је дигитализација утицала на унапређење архивске делатности?

Државни архив прилагођава се технолошким достигнућима. Електронска модернизација је омогућила аутоматску обраду архивских докумената и историјских података, пројектовање апликативних софтвера за формирање јединственог информационог система и дигитализацију архивског наслеђа. То је процес који планирамо и да убрзамо. Тиме ћемо трајно заштитити архивске документе, допринети њиховој лакшој и бржој доступности свима онима који се интересују за нашу историју.

Жељко Шајн